

Svenskan i EU och EU på svenska

Håkan Edgren

EU stiftar svenska lagar

Sverige blev EU-medlem den 1.1.1995. Genom den s.k. översättningsdelegationens arbete fanns då redan cirka 60.000 sidor unionslagstiftning på svenska och gällde som svensk lag. Från och med inträdet övertog dock EU ansvaret för att översätta sina egna texter, vilket skedde med nyrekryterade egna översättare. Denna översättarverksamhet producerar nu årligen cirka 200.000 sidor tryckt EU-text på svenska, som i stort är den EU-svenska som finns.

På EU-institutionerna i Bryssel och Luxemburg är kommissionens översättargrupp störst, med knappt 100 översättare. Då jag tillhör denna, skall jag här bara ta upp kommissionens översättningar till svenska. Mitt syfte är att granska denna typ av svenska och se om den avviker från normal svensk förvaltningsprosa.

Texttypen

EU:s syfte är ursprungligen att stärka den europeiska sammanhållningen genom en gemensam inre marknad, omgiven av en yttre tullmur. De översatta texterna handlar därför mest om detta. Mycket text handlar också om ett senare EU-mål: att minska skillnaderna i levnadsstandard mellan EU:s regioner och länder. Ett ännu senare mål är sysselsättningen, men här har hittills inte mycket skett.

Den dominerande texttypen blir av detta skäl juridisk-ekonomisk. Det handlar om facktexter, ofta komplexa och i lagstiftningens fall ofta mycket formaliserade.

Översättningssvenska

Översättningsdelegationens arbete inför medlemskapet utfördes i Sverige och texterna fackgranskades av svenska fackmän. Sedan 1995 har EU emellertid ansvaret för översättandet, som åren 1995-97 kännetecknades av inkörningsproblem med otillräcklig bemanning och orutinerad personal. Därefter har dock en stabilisering och kvalitetshöjning skett.

Originalen som översätts är oftast skrivna på franska eller engelska. Dessa är liksom svenskan analytiska språk men skiljer sig vad gäller bl.a. tempussystem, bestämmingar, satsfogning och stilistik. För de svenska översättningarna är det oftast stilistik och satsfogning som skapar problem, främst när detta yttrar sig i komplicerad syntax. Enkelt uttryckt kan man säga: svenskan blir ofta bra när

originalen är välskrivna, med relativt korta meningar. Annars blir den gärna sämre.

Originalen kan numera vara lättfattligt skrivna, särskilt texter som inte tillhör lagstiftningen. Det pågår nämligen ett kvalitetsarbete för skrivandet av original. Lagtexternas original och översättningar kan dock bli bättre. Bägge behöver, menar jag, ett syntaxlyft för att komma ifrån något man kan kalla "kommis-sionssvenska". Följande exempel på denna ingår i en icke lagtext:

Detta avtal som undertecknades den 6 maj 1999 av Europaparlamentet, rådet och kommissionen omfattar, förutom den tabell över budgetplanen med 15 medlemsstater för perioden 2000-2006 och dithörande tillämpningsbestämmelser (se tabell 1), den preliminära ekonomiska ramen för en union med 21 medlemsstater (enligt hypotesen om en utvidgning med sex nya medlemsstater fr.o.m. 2002) (se tabell 2), de förfaranden som institutionerna har kommit överens om när det gäller budgeten, särskilt samrådsförfarandet under upprättandet av budgeten, indelningen av utgifter i obligatoriska och icke-obligatoriska samt behovet av en rättslig grund för verkställandet av budgetanslagen. (Europeiska unionens bulletin, 5/1999:15)

Som vi ser består exemplet av en enda ytterst komplex mening, precis som i det franska originalet. Det har översättaren inte gjort något åt – trots att texten återfinns i *Europeiska unionens bulletin*, som för EU-medborgarna kontinuerligt sammanfattar EU:s beslut.

Det måste dock samtidigt sägas att EU-texter kan vara lättfattligt skrivna. Se t.ex. följande rapporttext:

Kommissionen föreslår de tre berörda medlemsstaterna att de samlade anslagen fördelas i tre delar i förhållande till olika objektiva kriterier. De tre medlemsstaterna förhandlar inbördes och rådet fattar det slutliga beslutet. Varje medlemsstat fördelar därefter medlen i förhållande till sina egna kriterier. De berörda medlemsstaterna underrättar kommissionen om fördelningen mellan enskilda ULT utan att behöva motivera sitt beslut. Kommissionen har ingen kontroll över detta förfarande. (EGT C 276, 1999:20)

Sådana skillnader i läsbarhet, i kvalitet beror av många faktorer:

- Först och främst kan originalen ha mycket skiftande standard, vilket ofta beror på att författaren inte skriver på sitt modersmål. Sedan 1998 pågår dock insatser för att förbättra de engelska och franska originalens läsbarhet. Här finns riktlinjer som ofta också tillämpas.

- Översättarna är också olika rutinerade och skickliga. Många saknar tidigare översättarmeriter eller lingvistisk utbildning.

- I lagstiftningen är den s.k. punktregeln ett stort hinder för en enklare syntax i EU-lagstiftningen. Svenska språknämnden formulerar denna så här:

En översättning till svenska bör av juridiska skäl ligga så nära originalet som möjligt. Exempelvis tillämpas ofta den s.k. punktregeln: en mening i originaltexten ska motsvara en mening i översättningen. (Språkvård 2-1998:13)

Vid översättning av lagtext blir det därmed ofta det franska eller engelska originalet som styr översättningens meningsstruktur. Ett problem blir då att man i dessa språks juridisk-ekonomiska stil är mer öppen för komplex meningsbyggnad och frasstruktur. Bland annat tillåts meningar vara mycket längre, med lucker struktur och avlägsna syftningar. Svenskans meningar är oftast mycket kortare. Bland annat punktregeln gör att detta formar de svenska översättningarna från dessa båda språk, då den säger att originalens meningslängd skall bibehållas.

Översättningens syntax kan också bli mer svåröverskådlig än originalets. Morfologiskt är det nämligen så att både engelska och franska har och frekvent använder gerundier, som svenskan saknar. Dessa återges syntaktiskt med svenska bisatser eller huvudsatser. Effekten blir ofta en mer svåröverskådlig meningsstruktur, mindre elegant än gerundiekonstruktionerna med sin otvetydiga bindning till den överordnade satsen.

Linjärt eller holistiskt

Ett annat problem är att EU-översättare från engelska och franska gärna arbetar *linjärt*, återger ord och satser i samma ordning som de har i originalet, fast givetvis med vissa absolut nödvändiga justeringar. Vid översättning av lagstiftning kan detta dessutom motiveras med punktregeln.

Gör översättaren inget mer utan lämnar ifrån sig en "linjärt" översatt text, utmärks denna gärna av föga idiomatisk svensk syntax. Detta förstärks om originalets termer inte har återgetts med adekvata svenska motsvarigheter. Fast den linjära metoden är inget måste, utan man kan som översättare ofta hyfsa översättningen med ett *holistiskt* förhållningssätt: antingen kan man efter grovöversättning av en mening flytta om dess element tills ord- och satsföljd i möjligaste mån motsvarar idiomatisk svenska. Eller så kan man först etablera elementens optimala ordning i tanken, innan man börjar skriva. Valet av holistiskt angreppssätt styrs här gärna av meningarnas komplexitet.

Nämnas måste här att EU-kommissionens översättningar till svenska granskas internt innan de lämnar översättningsenheterna. Både granskare och översättare prioriterar dock inte smidig syntax och läsbarhet utan korrekt terminologi och trohet mot originalet. Detta är den rådande interna översättningskultur som har etablerats under de fem år, som Sverige varit EU-medlem. Med andra ord tolereras linjärt översättande.

Avslutningsvis ett exempel på linjärt översättande från franska, där *EU-information i jordbrukssamhällen* hade varit en lyckligare lösning än *information om gemenskapen i jordbrukssamhällen*:

Carrefourkontoren har till uppgift att tillhandahålla information om gemenskapen i jordbrukssamhällen. (Carrefourkontor:1)

Avvikande svenska

Det är främst inom den rena lagstiftningen som "kommissionssvenskan" avviker från svenskt förvaltningspråk. Orsaken är att originalen här är syntaktiskt mer komplexa, vilket översättarna inte riktigt förmår hantera, särskilt p.g.a. punktregeln. Jag måste dock först understryka, att den följande genomgången inte handlar om totalt dominerande avvikelser utan om mer eller mindre frekventa drag.

Några återkommande avvikelser är:

1. Predikatsdistansering
2. Staplade bestämmningar och "bestämningsslask"
3. Satsnästling
4. Prepositionsosäkerhet
5. Ordöverflöd
6. Nominalisering

Låt oss se på detta i tur och ordning och utifrån några exempel.

1. Predikatsdistansering

Mycket ofta har en mängd bestämmningar och satser sprängts in mellan subjekt och predikat. Det försvårar förståelsen och borde ha åtgärdats genom omflyttning. Ett finit verb tolkas nämligen gärna som predikat till närmast föregående nomen. Låt oss se på ett exempel, med subjekt och predikat i fetstil:

Det är vidare viktigt att se till att **beräkningen** av kvoten mellan underskottet i den offentliga sektorns finanser och bruttonationalprodukten respektive mellan den offentliga sektorns skuldsättning och bruttonationalprodukten enligt artikel 104 i fördraget **görs** på ett konsekvent sätt på grundval av ENS 95. (KOM(99) 444:4)

En omläsning visar att *görs* bara kan vara predikat till *beräkningen*. Begripligheten kan dock ökas något med följande omskrivning, med subjektet nära predikatet: *Konsekvent och på grundval av ENS 95 bör också kvoten **beräknas** mellan underskottet i den offentliga sektorns finanser och bruttonationalprodukten respektive mellan den offentliga sektorns skuldsättning och bruttonationalprodukten, enligt artikel 104 i fördraget.* Låt oss se på ytterligare ett exempel:

För att det skall kunna säkras att **det utvidgade kumuleringsystem** som gör det möjligt att använda material med ursprung i Europeiska gemenskapen, Polen, Ungern, Tjeckien, Slovakien, Bulgarien, Rumänien, Lettland, Litauen, Estland, Slovenien, Turkiet, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (nedan kallat EES), Island, Norge och Schweiz **fungerar** väl bör definitionen av begreppet "ursprungsprodukter" ändras. (KOM(99) 420:4)

Även detta kan ges en mer läsbar form: *Definitionen av begreppet "ursprungsprodukter" bör ändras för att **åstadkomma ett väl fungerande utvidgat kumuleringsystem**, som gör*

det möjligt att använda material med ursprung i Europeiska gemenskapen, Polen, [...] Norge och Schweiz

Predikatsdistansering minskar inte bara läsbarheten utan kan tyvärr också ge upphov till syftningsfel. Se t.ex. följande:

Ansökningar som lämnas in en eller flera dagar efter den dag då ansökningar redan lämnats in för en total kvantitet som överstiger den totala kvantitet som anges i föregående stycke skall avslås. (EGT L 257, 1999:7)

Tyvärr kan placeringen av predikatet få läsaren att tro att det t.ex. är *den totala kvantitet som skall avslås* och inte *ansökningar*. Översättningen har här samma syntax som det engelska originalet.

2. Staplade bestämmningar och "bestämningsslask"

Ofta är nominalfraser så långa att de ger ett besvärande intryck. Felet är ofta de många efterställda prepositionsattributen till substantiv, som t.ex. i:

ordalydelsen i beslut 94/766/EG med ordalydelsen i kommissionens beslut av senare datum om särskilda villkor för import av fiskeri- och vattenbruksprodukter med ursprung i vissa tredje länder. (EGT L 203, 1999:73)

Ibland bromsas förståelsen av att bestämningsräckan avslutas med ett element med annan syftning än de föregående. Detta har här kallats "bestämningsslask". T.ex. kan ett avslutande adverbial efter en räckta attribut uppfattas som tillhörigt dessa.

Det är ju en principiell skillnad mellan följande två satser:

I dalen fortsatte jag nu mot stugan

och

Jag fortsatte nu mot stugan i dalen

I det förra fallet är *i dalen* adverbial till *fortsatte*, i det andra attribut till substantivet *stugan*.

I EU-översättningar hamnar adverbial dessvärre gärna sist i satsen och inte nära sitt predikat. Detta beror på originalets meningsstruktur. Låt oss ta ett enkelt EU-exempel, en linjär översättning från engelska:

Undersökningen visade att det faktiskt är teoretiskt möjligt att tillverka olika grader av ny-fiberbaserad kartong med samma maskin ur teknisk synpunkt. (EGT L 254, 1999:13)

Den sista bestämningen (*ur teknisk synpunkt*) är ett adverbial som har hamnat fel i den svenska meningsstrukturen, eftersom det blir attribut till *maskin*. Dess syftning kan man reda ut genom omläsning, så exemplet är kanske harmlöst. Emellertid borde adverbialet ha flyttats till satsens mittfält: *att det ur teknisk syn-*

punkt faktiskt är teoretiskt möjligt att tillverka olika grader av nyfiberbaserad kartong med samma maskin.

Följande linjära översättning utgör ytterligare ett exempel på detta, med bestämmingsinledarna i fetstil:

I den nuvarande förordningen anges exakta definitioner **av** de aggregat **för** de offentliga finanserna **som** övervakas **inom** ramen **för** förfarandet **vid** alltför stora underskott **genom** en hänvisning **till** klassificeringskoderna **i** Europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS 79). (KOM(99) 444:2)

Bestämningen som inleds med *genom en hänvisning* är adverbial till *anges*, men vid snabb läsning kan man tro att det är ett attribut i räckan *alltför stora underskott genom en hänvisning till klassificeringskoderna*. För ökad begriplighet borde i sådana här fall adverbial flyttas närmare sitt predikat. Akademigrammatiken nämner att prepositionsadverbial i slutfältet antingen kan fattas som attribut eller verbfrasadverbial. Följande exempel anges som icke entydigt: "Sedan skrev han en bok *om sin barndom* [prepositionsfrasen är attribut till *bok* eller bundet adverbial till *skrev*]" (SAG 3:416). I EU-texter finns det dock gärna så många prepositionsfraser före adverbial, att det är svårt att uppfatta adverbial som annat än attribut (se exemplet ovan). Radade prepositionsattribut ger sedan upphov till en annan ambivalens, som Akademigrammatiken också nämner. Efter viss expansion av efterställda attribut till ett substantiv, så upphör de följande att tolkas som attribut till detta. I Akademigrammatiken anförs exemplet *en komponent av härdat stål från Belgien* just som tvetydigt: är det *komponent* eller *stål* som är *från Belgien*? (SAG 3:87). I exemplet ovan uppfattas därför adverbial *genom en hänvisning* som attribut till det närmaste substantivet, nämligen *underskott*.

Andra bestämmingar som kan syfta fel i "slasken" är radade relativsatser. Även dessa har oftast en hierarkisk ställning och syftar på närmast föregående korrelat. I EU-översättningar kan den egentliga referenten emellertid finnas långt tidigare i texten. Se följande exempel, där relativledet *vilka* (i fetstil) inte har det naturliga korrelatet *led* utan skall syfta på *avtal eller samordnade förfaranden*. Lösningen *när avtalen avser* hade här varit att föredra:

Enligt artikel 81.3 i fördraget och på de villkor som föreskrivs i denna förordning förklaras härmed att artikel 81.1 i fördraget inte skall tillämpas på avtal eller samordnade förfaranden som ingås mellan två eller flera företag som vart och ett, inom ramen för avtalet, är verksam i olika led i produktions- eller distributionskedjan, **vilka** avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av vissa varor eller tjänster (nedan benämnda "vertikala avtal"), i den mån dessa villkor utgör konkurrensbegränsningar som omfattas av artikel 81.1 i fördraget (nedan benämnda "vertikala begränsningar"). (EGT C 270, 1999:9)

Ett kortare exempel på när syftningar blir fel är följande:

För att underlätta denna situation bör de licensansökningar under system B avslås som berör äpplen som skall till de geografiska områdena F03 och F04 som exporterats efter den 30 september 1999. (EGT L 256, 1999:68)

Två hierarkiskt ordnade relativsatser följer här på varandra, där den andra borde varit samordnad. I stället blir det *de geografiska områdena F03 och F04 som exporterats*. Se här Akademigrammatiken om samordnade relativsatser (SAG 4:96-97).

I följande exempel får den andra relativsatsen fel korrelat, nämligen *punkt 1*. Detsamma gäller det avslutande adverbialet (*på ett sådant sätt*) som genom sin ställning i "bestämningsslasken" blir adverbial till *godkänt* och inte till *destrueras*:

Belgien skall se till att alla de produkter som förtecknas i punkt 1 som inte uppfyller de krav som fastställs i punkt 2 destrueras med metoder som de behöriga myndigheterna godkänt på ett sådant sätt att de inte kan komma in i foder- eller livsmedelskedjan. (EGT L 253, 1999:21)

Man tvingas i detta fall tyvärr till omläsning(ar) av texten, vars ordföljd motsvarar det engelska originalet. Begripligheten kunde ha ökats genom omskrivning av texten.

Detta gäller även det avslutande exemplet, där *i allmänhet* blir en bestämning till *10 %* och inte adverbial till *anses*. Orsaken är att två hierarkiskt ordnade relativsatser sprängts in mellan adverbialet och dess predikat:

På området vertikala avtal anses avtal som ingås mellan företag vars marknadsandel på den relevanta marknaden inte överstiger 10 % i allmänhet falla utanför tillämpningsområdet för artikel 81.1, med förbehåll för de villkor som anges i meddelandet om avtal av mindre betydelse avseende särskilt allvarliga begränsningar och frågor som rör kumulativa effekter. (EGT C 270, 1999:13)

3. Satsnästling

Det som gärna sticker en svensk läsare i ögonen är den i lagstiftningen ofta ytterst komplexa meningsstrukturen. Bestämningar och bisatser skjuts gärna in, antingen samordnade eller hierarkiserade. I jämförelse har svensk lagprosa gärna en enklare struktur.

Låt oss se på ett EU-exempel, där satsinledarna markerats med fetstil:

I överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen kan målet för detta rambeslut, **nämligen** att säkerställa **att** bedrägeri och förfalskning **som** rör andra betalningsmedel än kontanter anses vara straffbara handlingar **som** omfattas av effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder i alla medlemsstater måste i tillräcklig utsträckning uppnås av medlemsstaterna med hänsyn till den internationella karaktären av dessa brott. (KOM(99) 438:9)

Nu saknas en bit i översättningen (mellan *målet för detta rambeslut* och *måste*), men det är samtidigt typiskt att så komplexa satser gärna blir fel.

Låt oss se på ett annat exempel, med subjekt och predikat i fetstil:

I artikel 1.1 i förordning (EEG) nr 1713/93 fastställs att **minimipriserna** på sockerbetor enligt artikel 5 i rådets förordning (EEG) nr 1785/81 av den 30 juni 1981 om den gemensamma organisationen av marknaden för socker, senast ändrad genom förordning (EG) nr 1148/98, **samt produktionsavgifterna och tilläggsavgifterna** enligt artikel 28 respektive 28a i samma förordning **skall omräknas** till nationell valuta med hjälp av en särskild växelkurs, vilken skall vara lika med den tidsproportionellt beräknade genomsnittliga växelkurs som gällt under det aktuella regleringsåret. (EGT L 180, 1999:33)

Endast med viss möda förstår man denna starkt strukturerade mening, där en mängd bestämmningar uppträder i subjektet och mellan detta och predikatet. Den är ordagrant översatt från franskan, som alltså gärna uttrycker sig på detta sätt i EU:s lagstiftningstexter.

4. Prepositionsosäkerhet

Som vi redan tidigare sett är prepositionerna mycket frekventa i och med att radade bestämmingar är så vanliga. Ett exempel är en titel, med prepositionerna fetstilsmarkerade:

förordning (EG) nr 2236/95 **om** allmänna regler **för** gemenskapens finansiella stöd **på** området **för** transeuropeiska nät (EGT C 274, 1999:3)

Nominalfraser som denna är kanske inte god svensk förvaltningsprosa, men så länge bestämningsstrukturen är linjär blir tolkningen överkomlig. Värre är det när prepositionsosäkerhet uppträder. Denna yttrar sig i att den gängse prepositionen ersätts med andra ord, fraser eller satser: *beträffande/avseende/med avseende på/vad gäller/vad avser/när det gäller/i fråga om/rörande/med hänsyn till...* Ordöverflödet och "fel preposition" ökar läsmotståndet, speciellt när detta fenomen upprepas i samma mening. Först ett enkelt exempel:

är det nödvändigt att göra vissa ändringar i förteckningen över de krav **i fråga om** behandling och bearbetning som icke-ursprungsmaterial måste uppfylla för att få ursprungsstatus. (KOM(99) 420:4)

Söker man i Språkdatas pressbaser för åren 1996-98 finner man bara 1 exempel på strängen "krav i fråga om". Varför valdes inte den gängse frasen "krav på"?

Sedan ett exempel på upprepad prepositionsosäkerhet, här tre gånger:

I enlighet med de preliminära slutsatserna **i samband med** ärenden **rörande** tråd av rostfritt stål från Indien [...] (KOM(99) 436:6)

Mer idiomatisk (och lättläst) är kanske följande omskrivning: ***Enligt de preliminära slutsatserna från ärenden om tråd av rostfritt stål från Indien...***

Slutligen ytterligare ett exempel på upprepningar (i fetstil):

De erkände dock att det fanns en rad svårigheter, i synnerhet **när det gäller** att utvärdera kapaciteten för materialutnyttjande och återvinning på den öppna internationella marknaden och **med hänsyn till** att det inte alltid är möjligt att förutse att vissa åtgärder kommer att leda till att målen i direktiv 94/62/EG överskrids. (EGT L 257, 1999:21)

Här borde det gängse "svårigheter med" ha valts.

5. Ordöverflöd

I kommissionstexter finns ett ibland stort antal ord som inte är absolut nödvändiga på svenska. Vissa är modebetonade med kort livstid. Vissa verkar vara syntaktiskt motiverade i originalet, andra retoriskt motiverade. Frekventa exempel är för närvarande: *ramar, området för, säkerställande, infrastruktur, struktur, förfarande för, åtgärder, insatser, särskilt.*

De översättare som troget följer originalet, förser även översättningen med sådana ord. Se t.ex. följande, med onödiga ord eller modeord i fetstil:

De består av ett gradvis genomförande av lagstiftningen samt av ett permanent övervaknings**förfarande** som skall utövas av den interregionala förpackningskommissionen och de enskilda regionregeringarna som skall övervaka inrättandet av den nödvändiga insamlings**infrastrukturen**. En periodisk kontroll planeras också, **inom ramen för** både det årliga **förfarandet** för budgetgodkännande för de godkända organen (organisme agréé) och förfarandet för effektivitetsövervakning av materialutnyttjande- och återvinningsaktörerna. (EGT L 257, 1999:21)

Här kan *förfarande* och *inom ramen för* saklöst strykas eller skrivas om.

Ett annat fall av ordöverflöd är när man, i stället för en kort och lexikaliserad svensk sammansättning, valt att bibehålla originalets analytiska form. T.ex. förekommer "försäljning av spannmål" oftare än "spannmålsförsäljning" och "brist på vatten" är väl så vanligt som "vattenbrist" etc.

6. Nominalisering

Trots interna anvisningar om att man ska söka undvika nominaliseringar, är de ändå frekventa i kommissionssvenskan. Orsaken är antingen att de finns i originalet eller att översättarna tar till dem för att lösa problem vid översättandet. Resultatet blir en tung svenska. Se t.ex. följande översättning från franskan:

använder interventionsorganen sig av anbudsinfordran för **försäljning** av vissa kvantiteter smör som de innehar och **beviljande** av stöd för grädde, smör och koncentrerat smör. (EGT L 257, 1999:12)

Nominaliseringen *beviljande* har här den nackdelen att den t.o.m. försvårar förståelsen, genom att två bestämmingar sprängts in mellan den och *försäljning*. Infinitiver hade här varit bättre: *anbudsinfordran för att sälja vissa kvantiteter smör... och bevilja stöd för grädde...* Denna lösning valdes bl.a. i den engelska översättningen.

Följande exempel är en del av en titel:

om fastställande av schablonvärden vid import för bestämning av ingångspriset för vissa frukter och grönsaker (EGT L 249, 1999:1)

Det finns här 5 prepositionsattribut efter nominaliseringen *fastställande*, vilket gör det svårt att hålla isär dem – är det *import för bestämning*? Bättre hade det kanske varit att ersätta en nominalisering med en infinitiv: *för att bestämma ingångspriset ...*

Upprepade nominaliseringar (i fetstil) kan avslutningsvis ge ett ytterst tungt intryck, om predikaten samtidigt är få:

I förordning (EG) nr 3223/94 anges som **tillämpning** av resultaten av de multilaterala förhandlingarna i Uruguayrundan kriterierna för kommissionens **fastställande** av schablonvärdena vid import från tredje land för de produkter och de perioder som anges i bilagan till den förordningen. (EGT L 249, 1999:1)

Avvikelser i samverkan

Vad blir resultatet när alla de anförda avvikelserna samverkar i ett och samma textavsnitt? Detta scenario är statistiskt möjligt, men oftast uppträder bara vissa avvikelser i en och samma mening. Tag följande exempel på en översättning, innan den granskats internt:

sätta upp ramarna för samarbete, samordning och informationsutbyte mellan medlemmarna när det gäller frågor i samband med livsmedelsbistånd för att uppnå större effektivitet i alla aspekter av livsmedelsbistånd och större samband mellan livsmedelsbistånd och andra politiska instrument.

Här finns ordöverflöd (*sätta upp ramarna för, när det gäller frågor, aspekter*), prepositionsosäkerhet (*när det gäller*) och satsnästling.

Värre är följande text:

Vad beträffar citroner och äpplen som skall till det geografiska området F02 finns det, med hänsyn till den rådande ekonomiska situationen i de olika berörda destinationsgrupperna i bilagan till förordning (EG) nr 1926/1999 och på grund av de uppgifter som erhållits av

aktörerna i deras ansökningar om licenser under system A2, anledning att fastställa definitiva bidragssatser som skiljer sig från de vägledande bidragssatserna samt procentsatser för utfärdandet av begärda kvantiteter. (EGT L 250, 1999:10)

Här förekommer predikatsdistansering, staplade bestämmningar och satsnästling. Alltså tre avvikelser av sex.

Man kan kanske tro att EU-översättarna skulle vara yrkesskadade. Emellertid produceras ovannämnda avvikelser även av externa översättare, ibland ännu mer frekvent. Frilansöversättare används av EU som buffert och stod 1999 i genomsnitt för drygt 15% av kommissionens översättningar.

Avslutningsvis ett enkelt exempel ur en vid tillfället ännu ogranskad frilansöversättning för kommissionen:

I detta sammanhang anmodar kommissionen de belgiska myndigheterna att förklara, varför de inte ansett det lämpligt att beakta en annan inställning till införandet av gränsvärden för användandet av gödningsmedel i Flandern som inte skulle ha hotat att snedvrída konkurrensen på lokal nivå.

Påfallande är staplade bestämmningar (efter *inställning*), nominalisering (*införandet, användandet*) och ordöverflöd (*beakta en annan inställning*).

Slutsatser

De av EU-kommissionens lagtexter på svenska som tillkommit från och med 1995 visar ofta prov på olika avvikelser från modernt svenskt förvaltningspråk. Ovan har följande avvikelser lyfts fram och exemplifierats: predikatsdistansering, staplade bestämmningar och "bestämningsslask", satsnästling, prepositionsosäkerhet, ordöverflöd, nominalisering. I flertalet fall kan dessa säregenheter härledas till drag i översättningens original, som oftast är engelskt eller franskt. Att översättarna inte avvikit från detta beror ibland på att originalet varit mindre lyckat formulerat. Den s.k. punktregeln har då ibland förhindrat en svensk hyfsning av texten. I andra fall förekommer linjär översättning, dvs. originalets formuleringar följs troget, även till priset av icke idiomatisk svenska. Den rådande interna översättningskulturen prioriterar terminologisk korrekthet och trohet mot originalet, medan tolerans råder mot linjärt översättande.

Det är dock inte helt enkelt att åtgärda de berörda problemen. Ett komplext åtgärdsprogram krävs av olika skäl, vilket tydligt belyses i ett svenskt SOU-betänkande av Kenneth Larsson (Larsson 1998).

Litteratur

Carrefourkontor:1 = S. 1 på följande webbplats (den 1.10.2000):
<http://europa.eu.int/comm/dg10/relays/sv/rural.html>

Europeiska unionens bulletin, 5/1999. Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer. Luxemburg.

Förslag till handlingsprogram för att främja svenska språket, 1998. I: Språkvård. 2. S. 7-23. Europeiska gemenskapernas officiella tidning, C-serien. Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer. Luxemburg: EGT C 270 (1999), EGT C 274 (1999), EGT C 276 (1999).

Europeiska gemenskapernas officiella tidning, L-serien. Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer. Luxemburg: EGT L 180 (1999), EGT L 203 (1999), EGT L 249 (1999), EGT L 250 (1999), EGT L 253 (1999), EGT L 254 (1999), EGT L 256 (1999), EGT L 257 (1999).

Kommissionens arbetsdokument (även tillgängliga via CELEX, EU:s lagstiftningsdatabas): KOM(99) 420, KOM(99) 436, KOM(99) 438, KOM(99) 444.

Larsson, Kenneth, 1998: *Svenskan i EU. Hur vi kan främja kvaliteten på de svenska EU-texterna*. SOU 1998:114.

Språkdata: Press96, Press97, Press98 på följande nätsida (den 1.10.2000):

<http://spraakdata.gu.se/lb/konk/>

SAG = Svenska akademiens grammatik, 1999. Svenska akademien, Stockholm.